

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XI. — Izdan in razposlan dne 10. aprila 1888.

35.

Ukaz ministrov za notranje reči, pravosodje in trgovino, v porazumu z ministrom za bogočastje in uk, ministrom za finance in ministrom za poljedelstvo, kakor tudi v porazumu z državnim vojnim ministerstvom od 3. aprila 1888,

o zglaševanju delovršb v izvršitev zakona od 28. decembra 1887 (Drž. zak. od l. 1888 št. 1).

Zarad tega, da se po §u 9 zakona od 28. decembra 1887 (Drž. zak. od l. 1888 št. 1), o zavarovanju delavcev gledé kake nezgode, razmeje okraji zavarovalnic, ki jih je napraviti, in da se ustanovi, kje bode imel svoj sedež vsak teh zavodov, po tem da se postavi prva vrstitev delovršb v nevarnostne razrede in zavarovalninska tarifa, ukazuje se na podlogi §a 63 v misel vzetega zakona takó:

Vse po §. 1 in 2 tega zakona dolžnosti zavarovanja podvržene delovršbe imajo podjetniki delovršbe, odnosno njihovi namestniki ali pooblaščenci najdalje do 1. dne julija 1888 zglasiti pri političnem oblastvu prve stopinje, v katerega okraji se delo vrši.

V teh zglasilih treba je za vsako dolžnost zavarovanja podvrženo delovršbo povedati:

1. ime in sedež delovršbe;
2. predmet delovršbe;
3. način, kakó se delo vrši (z rokó, po pari, drugih gibalih [motorjih]);
4. srednje število delavcev in vršbenih uradnikov, ki imajo opravke v delovršbi;
5. plačevane mezdne vsote.

Ta zglasitev ne odvezuje podjetnikov dolžnosti, naložene jim po §. 18 zakona, vzglašati svoje delovršbe pri oni zavarovalnici za nezgode, v katere okraji delo vršijo, čim bodo ti zavodi ustanovljeni.

Zglašuje se delovršba s tem, da se popiše neki obrazec, in sicer za vsako delovršbo po štirih primerkih.

Podjetniki, ki stojé nad več delovršbami, dolžni so onoliko obrazcev popisati za vsako izmed njih.

Gledé kake dolžnosti zavarovanja podvržene delovršbe, ki je last države ali kake dežele, dá na ravnost nadstojéče državno, odnosno deželno oblastvo zglasiti jo.

V oziru na samostalno delovršbo po državnih in zasobnih železnicah, kolikor je po §. 2 zakona pod dolžnostjo zavarovanja, opravi trgovinsko ministerstvo potrebne ovedbe. Torej tem delovršbam ne bode treba zglasila podajati političnemu oblastvu prve stopinje. Tudi gledé onih delovršb, katere podstojé državnemu vojnemu ministerstvu, opravi ovedbe državno vojno ministerstvo, odnosno odsek (sekcija) za pomorstvo.

Občinske ali javnih zalogov delovršbe, kolikor spadajo pod ta zakon, naj se v oziru na zglaševanje štejejo za enake zasobnim delovršbam.

A. Podjetnikom v pouk naj služijo priložena obja-
B. nila dotičnih dotočil zakona o zavarovanji delavcev
gledé kake nezgode (Priloga A), dalje zglasilni
obrazec in navod, kakó ga je popisovati (Priloga B).

Tiskane obrazce vročajo onim podjetnikom
katerih dolžnost zavarovanja je znana političnim
oblastvom prve stopinje, ta oblastva v potrebnem
številu primerkov.

Vendar so pod dolžnostjo zavarovanja stoječe
delovršbe dolžne brez pozova oddati zglasilo, tudi
če niso prejele obrazcev.

V to potrebne obrazce moči je počenši od
1. dne maja 1888 dobiti pri občinskih oblastvih.

Podjetniki, kateri dvojijo o tem, je li njihovo
delo podvrženo dolžnosti zavarovanja, naj tudi po-
dajó vzglasilo, a v razpredelku obrazca „Opomnje“

naj povedó razloge, za kaj dvojijo o dolžnosti zava-
rovanja.

Obrtnim nadzornikom dati je nalog, zglasitve
dolžnosti zavarovanja podvrženih del prigledovati,
kolikor jim bode moči.

Popisane zglasilne obrazce odpraviti je na
pristožno politično oblastvo prve stopinje.

Kdor delovršbe v postavljenem roku ne
zglasí, kaznjen bode po ministerijalnem ukazu
od 30. septembra 1857 (Drž. zak. št. 198).

Pričujoči ukaz začne veljati ta dan, katerega
bode razglašen.

Taaffe s. r.

Pražák s. r.

Gautsch s. r.

Falkenhayn s. r.

Dunajewski s. r.

Bacquehem s. r.

Priloga A.

Objasnila

k določilom zakona o zavarovanji delavcev gledé kake nezgode, katera se tičejo dolžnosti zavarovanja.

§. 1. 1. odstavek zakona slove:

„Vsi delavci in vršbeni uradniki v tvornicah
(fabrikah) in plavilnicah, v rudnikih na nepri-
držane rudnine, v ladjarnicah (ladjetvornicah), na
ladjarničnih odrih in v kamenolomih, kakor tudi
v napravah spadajočih k tem poslovršbam — zava-
rovani so po meri, kakor določa ta zakon — proti
posledicam nezgod (nesreč), ki se utegnejo pripetiti
pri delovršbi“.

Zarad zdanjega zglasila naj veljajo za tvornice
(fabrike) ona obrtovna podjetja, katera so se doslej
zmatrala za tvornice.

V dvojbi naj se za tvornice štejejo taka obrtovna
podjetja, v katerih se obrtovne prometne stvari na-
rejajo ali podelujejo v zaprtih delarnicah pod ude-
leževanjem od navadno več nego dvajset zunaj
svoega stanišča delajočih obrtnih pomočnih delav-
cev, in katera se od izdelovalnih, po rokodelsko
vršenih obrtov razločujejo tudi po osobi obrtnega
podjetnika, ki pač vodi podjetje, a se dela svoje-
ročno ne poprijemlje. Nefabriški obrti stojé samo
tedaj pod dolžnostjo zavarovanja, kadar ta dolžnost
nastane po odstavku 2 (obrti, ki se tičejo zvrše-
vanja stavbinskih del) ali po odstavku 3 (delovršbe,
v katerih se rabijo kretulje) §^a 1 o zakonu.

Kadar kaka delovršba, ki po zgornjem ni pod-
vržena dolžnosti zavarovanja; sestavlja celokupen

del kake zavarovanju podvržene delovršbe, n. pr.
mizarstvo v masinski fabriki, tedaj morajo v njej
opravek imajoči delavci in vršbeni uradniki z glavno
delovršbo vred biti zavarovani.

Kadar rudnik ne meri na pridržane rudnike,
stoji pod dolžnostjo zavarovanja.

Pridržane rudnine v zmislu §^a 3 občnega
avstrijskega rudarskega zakona od 23. maja 1854
(Drž. zak. št. 146), so vse rudnine, ki so ko-
ristne — imajoč v sebi kaj kovine, žepa, galuna,
galice (vitriolja) ali kuhinjske soli, dalje vode
cementnice, grafiti in zemeljske smole, naposled
vsakovrstno kopano črno in rjavo ogljije (premog).

Razven kamenolomov (kjer se lomi mramor,
kamenje, skrilji itd.) treba je zglaševati tudi jame
(kjer se kopljejo kršci [kizi], pesek, ilovica,
šota itd.).

§. 1, 2. odstavek zakona slove:

„Isto veljá za delavce in pa vršbene uradnike,
kateri imajo opravek v obrtovnih delovršbah, obse-
zajočih zvrševanje stavbinskih dél, ali kje drugje
pri zvrševanju stavb. To določilo se ne uporablja
na take delavce, kateri, ne imajoč opravka pri
obrtovnih delovršbah označene vrste, zvršujejo
samo kaka popravna dela na zgradbah.“

Pri gradnji pritličnih prebivateljskih in gospodarskih poslopij na kmetih, kakor tudi pri drugih poljedelskih gradnjah dolžnost zavarovanja nima mesta, ako delajo pri njih samo stavbinski gospodar, domačini njegovi ali pa kaki drugi stanovalci tistega kraja, kateri ne vršé po obrtovno kakih gradenj (stavb)“.

Pod stavbinskimi deli razumeti je dela pri gradnjah vrh tal, cestnih in na vodi (tudi trebilnice rečnih strug, ako so sestavni del vodogradnega podjetja), po tem pri železnocestni gradnji. V tem je vse eno, gre li za stalno vršenje obrta, za posamično gradnjo, ali za podjetje, ki je samo zaradi neke skupine stavbinskih del, kakor so n. pr. gradnje mostov, železnic, ustanovljeno na določen čas.

Delavci, imajoči delo v gradilnicah t. j. napravah na neki čas v pripravo stavbinskih del, morajo biti tudi zavarovani.

V oziru na dolžnost zavarovanja ne gleda se na razsežaj delovršbe (velike ali male) in na število dotičnih delavcev. Torej je n. pr. zidar ali tesar, tudi če mu dela samo en delavec, prav tako podvržen dolžnosti zavarovanja, kakor podjetnik velike gradnje.

Med obrte, ki imajo delo pri stavbah vrh tal, šteti je posebnost, razven stavbinskih obrtov, imenovanih v §. 15, točki 6 obrtnega reda, namreč obrtmojstrov staviteljev, kladezarjev, zidarjev, kamenarjev in tesarjev, še obrte štukaturne, stavbinskih kleparjev in ključničarjev, v kolikor delavci teh obrtov imajo opravke pri sami gradnji (stavbi), po tem obrt krovcev in podjetja v napravo in popravo strelovodov.

§. 1, 3. odstavek zakona slove:

„Vršbam navedenim v prvem odstavku zmatrati se za enake v zmislu tega zakona:

1. One vršbe, v katerih se združujejo ali uporabljajo razpočne tvarine;

2. one obrtovne ali poljedelske in gozdarske vršbe, pri katerih se uporabljajo parni kotli ali take gonilne naprave, ki jih kretajo elementarna moč (veter, voda, par, plin, vroč zrak, elektrika itd.) ali pa živali. To določilo ne velja za take delovršbe, pri katerih se samo za nekaj časa rabi k vršbeni napravi ne spadajoča kretulja (kretalni stroj).“

Za obrte, ki spadajo pod ta odstavek ne dela razločka, naj se vršijo po fabriško, ali ne. Če se kak plinovi motor stalno rabi v obrtu po rokodelsko vršenem, obrt bode v vseh okolnostih podvržen dolžnosti zavarovanja. K obrtom, kjer se rabijo taka gibala s živalmi gonjena, ne štejejo se razpočiljevalni (spediterski) in prevaževalni obrti.

Kadar je delovršba, ki sama na sebi ni podvržena dolžnosti zavarovanja, razdeljena na nekaj od

sebe nezavisnih in tudi po mestu, kjer bivajo, odločenih delov, ter se kretulja rabi v enem teh delov, tedaj stoji samo ta del pod dolžnostjo zavarovanja. Ako se n. pr. v nekem prostranem razpočiljalnem obrtu nahaja vršilišče, kjer se rabi po pari gonjen žerjav, spadajo pod zakon samo oni delavci, ki imajo opravke v tem vršilišču.

A če deli takega obrta niso krajevno ločeni, ter se rabijo v enem delu kretulje, tedaj stoji vsa delovršba pod dolžnostjo zavarovanja.

Med poljedelske in gozdarske vršbe, ki so podvržene dolžnosti zavarovanja, spadajo posebnost tudi poljedelske in gozdarske pritlične (postranske) vršbe, v katerih se rabijo parni kotli ali označena kretala in ki niso kot samostalne fabriške delovršbe že po §. 1., 1. odstavku, podvržene dolžnosti zavarovanja (n. pr. mlini, žganjarnice, opekarnice itd.).

Podjetnik, ki kako gibalo po obrtovno v najem dá, dolžan je zavarovati osebo, ki imajo delo, da poslužujejo ta motor (gl. tudi §. 11, 3. odst.). A tak podjetnik, ki takšni motor vzame v najem, dolžan je samo tedaj svoje delavce zavarovati, kadar uporaba motorja ni samo prehodna (malo časa trpeča).

§. 1, 4. in 5. odstavek zakona slove:

„Ako se pri poljedelski ali gozdarski vršbi, ki je podvržena dolžnosti zavarovanja, kretulja spadata k vršbeni napravi rabi takó, da samo neko določeno število delavcev in vršbenih uradnikov stoji v nevarnosti, ki je v zvezi z vso strojevno uporabo, tedaj se utesnjuje dolžnost zavarovanja na osebe, ki so izpostavljene tej nevarnosti.

Za zavarovanje delavcev in vršbenih uradnikov v rudnikih na pridržane rudnine in v napravah k njim spadajočih proti posledicam nezgod, ki se utegnejo pripetiti pri delovršbi, poskrbi poseben zakon.“

§. 1, 6. odstavek zakona slove:

„Za delavce, odnosno za vršbene uradnike v zmislu tega zakona zmatrati je tudi učence, prostovoljce, praktikante in druge osebe, katere — ker niso še zvršile izuče — ne prejemajo nikakega zaslužka za svoje delo ali ga prejemajo manj.

Pod delavci v zmislu tega zakona razumeti je tudi dninarje, posle itd. vse v podjetnikovi službi stoječe osebe, ki imajo delo pri obrtu ali v napravah k njemu spadajočih.

Podjetnikove otroke, ki imajo opravke v vršbi kakor delavci, treba je tudi zavarovati, da si ne vlečejo mezde.

A zavarovati se morajo po §. 1, 1. odstavku tega zakona samo delavci, kateri imajo kak opravke v delovršbi in v napravah k nji spadajočih. Samostalnih obrtnikov, katerim se izroči da posamična

dela za kako delovršbo izvedó, in njih delavcev (n. pr. v domači obrtnosti) ta delovršba ne mora zglaševati, a kjer bivajo uveti tega zakona, stojé oni sami gledé svojih delavcev pod dolžnostjo zavarovanja.

Kaznjencev itd. v kaznilnicah, prisilnih delarnicah in popravnih (poboljševalnicah), ni zavarovati, a nasproti veljá dolžnost zavarovanja gledé drugih delavcev in vršbenih uradnikov, kateri bi imeli opravke v takih zavodih, kadar in kjer gre za delo, ki v obče spada pod ta zakon (gl. tudi §. 4).

Podjetniki sami ne spadajo med osebe, katere je po zakonu zavarovati, torej taka delovršba, ako bi po svoji naravi bila podvržena dolžnosti zavarovanja, takrat ne stoji pod zavarovanjem, kadar podjetnik sam brez pomočnikov delo vrši.

§. 2 zakona slove:

„Na delovršbe pri železnicah in plovstvu po notranjem vodovji uporabljajo se določila tega zakona samo tedaj, ako so kakor celovite sestavine kake zavarovanju podvržene delovršbe samo za njo namenjene. Določilom tega zakona podvrženi so vendar delavci in vršbeni uradniki, ki sicer delo dobivajo od železničnih podjetništev, a na katere se zakon od 5. marcija 1869 (Drž. zak. št. 27), ne uporablja z ozirom na to, ker njih delo ni v dotiki s prometom (železnocestno vožnjo).

Na vršbe plovstva, ki podleže pomorskim zakonom, ne uporabljajo se določila tega zakona.“

Torej niso dolžnosti zavarovanja podvržena: samostalna podjetja plovstva z ladjami parnicami in jadrenicami po notranjem vodovji, tako tudi ne samostalna podjetja stalnih brodišč (prevozov) na rekah, jezerih in prekopih (kanalih) itd., po tem plavnih zavodov, plovstva z ladjami na vesla, obrt vlačuganja ladij in plavljenja. Nasproti je z glavno

delovršbo zavarovanju podvržena železnocestna ali prevozna vršba, ki spada k delovršbi stoječi pod dolžnostjo zavarovanja ter služi n. pr. v to, da tvarine dovažá ali odvažá.

Podjetniki so dolžni zglašiti dela stoječa pod dolžnostjo zavarovanja.

Kdo naj veljá za podjetnika, določa §. 11 zakona takó:

„Za podjetnika delovršbe podvržene dolžnosti zavarovanja zmatra se tisti, na katerega račun se delo vrši.

Za delovršbe imenovane v §^u 1, odstavku 2, zmatra se kot podjetnik, kolikor gré za delavce in vršbene uradnike, imajoče opravke v obrtnih vršbah, ki obsežajo izvrševanje stavbinskih dél, dotični obrtnik; za druge pri izvrševanju kake gradnje (stavbe) opravke imajoče osebe tisti, kateri je kakor podjetnik prevzel izvršitev kake gradnje, in ako bi takega ne bilo, stavbeni gospodar.

Za kretulje, katere se samo za malo časa uporabljajo pri vršbah povedanih v §^u 1, odstavku 3, šte. 2, a ne spadajo k vršbeni napravi, veljá za podjetnika, v kolikor gré za delavce in vršbene uradnike, ki so v nevarnosti po tej delovršbi s strojem (mašino), lastnik teh kretulj.“

Potem mora v zakup dana dela zakupnik zglaševati, a dela, ki jih kaka osoba uživa, ta osoba.

Tudi podružnice mora podjetnik zglaševati, in to pri onem političnem oblastvu prve stopinje, v katerega okraji stoji podružnica.

Kakor ostali podjetniki bodo imeli dolžnost zglaševanja tudi oni, ki po §§. 57 ali 58 zakona namerjajo zahtevati, da bi ne bili privzeti v zavarovalnice, ki se ustanové po §^u 9.

Priloga B.**Zglasilni obrazec za podjetnike.**

Niže imenovana delovršba zglašuje se kot stoječa pod dolžnostjo zavarovanja delavcev glede kake nezgode po zakonu od 28. decembra 1887, (Drž. zak. od l. 1888 št. 1).

Dežela:

Sodni okraj:

Politično oblastvo

Občina:

prve stopinje:

1	Podjetnikovo, ime (firma)		
2	Predmet delovršbe		
3	Način, kako se delo vrši		
4	Kraj, kjer se vrši		
5	Srednje število v delovršbi opravke imajočih	a) delavcev in vršbenih uradnikov s polnim plačilom	moškega spola
			ženskega spola
		b) dobrovoljcev, učencev in praktikan-tov	moškega spola
			ženskega spola
6	Vsota mezd plačana delavcem in vršbenim uradnikom s polnim plačilom	a) vsota letne mezde	gl.
		b) srednja vsak dan plačana vsota mezd	gl.
7	Dnina (nadnevna mezda), ki se je poprek delavcu najnižje mezdne vrste izplačala	gl.	kr.
8	Opomnje		

dne 1888.

Podjetnikov podpis (firma)
(njegovega pooblaščenca)

Natančna adresa

N a v o d,

kako popisovati zgasilni obrazec.

K predelku 2. V ta predelek je zapisovati, na katero vejo produkcije ali obrtnosti se razteza podjetje. Pové naj se na tanko, kolikor je koli mogoče, kaj se v nji zdeluje in po katerih mejah se loči od sorodnih del. Pri delih, katera obsežajo več sorodnih vej obrtnosti, treba je navesti vse te veje, in glavno delo naj se postavi na prvo mesto. Kar se pové, mora biti jasno in sploh razumno; kjer bi bilo treba kakega pojasnila, naj se dodá v predelku „Opomnje“.

K predelku 3. V ta predelek je vzprejeti, vrši li se delo z roko, ali pa, če se rabi kaka gonilna moč in kaka (para, voda, vroč zrak itd.). Če se delajo razpočne stvari, treba je to povedati.

V predelku 4 naj se pové kraj, kjer se delo vrši. Za podružno delovršbo povedati je nje lasten sedež, in pa glavno delo, kateremu pripada. Za povedbe v predelkih 5 in 6 merodajni so zapiski o številu delavcev, o mezdah in plačah (mezdni imeniki) preteklega leta.

Srednjo število delavcev in vršbenih uradnikov (predelek 5), in pa srednjo na dan plačevano vsoto mezd (predelek 6 b), t. j. oni del vsote mezde in plače vseh delavcev in uradnikov, kateri prihaja na en dan, treba je kar se koli more na tanko izračunati po storjenih zapiskih. Ako bi zapiski ne bili dovoljni (zadostni) za to, postavi naj se za srednje število delavcev in uradnikov, odnosno za srednjo nadnevno vsoto mezd, kakor je bila v preteklem letu o takem času, ko se je trdno delalo, ter naj se ne jemlje takšen čas, v katerem je bila s kakega razloga delovršba omejena.

K predelku 5. Koga je šteti za delavca, odnosno za vršbenega uradnika, določa poslednji odstavek §a 1. v zakonu (gl. dotična objasnila). V predelku 5 a) zapisati je število onih delavcev in vršbenih uradnikov (moškega, ženskega spola), ki so odrasli, ter potegujejo polno mezdno primerno njih uporabi. Osobe, ki še niso izvršile svoje izuče, in za to ne potegujejo zaslužka za delo ali ga prejema manj (sem bode šteti sosebno otroke), treba je vvrstiti v predelek 5 b).

K predelku 6. V letno vsoto mezd ni vračunjati onih mezd, ki so plačane bile osobam, ki — še ne dovršivši svoje izuče — prejema manj zaslužka.

Letni zaslužek za delo, ki preseza 1200 gl., naj se samo s tem iznosom vzprijemlje v letno vsoto mezd. V ostalem postopa se v računu s plačami prav takó kakor z mezdami.

Po §. 8 zakona veljajo za plače ali mezde v zmislu zakona tudi tantijeme in naturalni prejemki ter je vrednost takih prejemkov vračunjati po poprečnih cenah, kakor bivajo v tem ali onem kraju.

Pri takih delovršbah, ki niso podvržene zavarovanju gledé vseh svojih delavcev (§. 1, 4. odst. zakona), nego samo gledé nekega dela, kjer se torej zapiski v predelkih 5 in 6 odnašajo samo na ta del, gre to omeniti v predelku „Opomnje“.

K predelku 7. Izpolnjujoč ta predelek paziti je na to, da tu gre za dnino posamnega delavca in ne — kakor v predelku 6 — za vsote mezd. Naturalni prejemki naj se vračunajo v to mezdno.